

Ramon PLANES I ALBETS

GABRIEL OLZINA A L'ARXIU REIAL DE BARCELONA:
UNA CERTIFICATÒRIA DEL SEU TREBALL D'INVENTARI (1589)

Eduardo González Hurtebise reporta que, a la segona meitat del segle XVI, pervingué a Antoni Viladamor el càrrec d'arxiver de l'Arxiu Reial de Barcelona. Amb autorització, nomenà un substitut seu perquè fes la feina. Aquest substitut fou Gabriel Olzina, de qui escriu que «tingué la desgràcia de ser processat per infidelitat en l'exercici del càrrec». Arran d'aquest 'sorollós procés', l'any 1584 Felip I (II de Castella) manà que es fes un inventari general de l'Arxiu Reial.

Aquest inventari (*Inventarium memorialium, regestorum instrumentorumque omnium et aliarum scripturarum, librorum ac rerum in Regio Archyvo Barcinone reconditarum*)¹ fou elaborat per Bernat Macip, notari de Barcelona, juntament amb Jeroni Manegat, Martí Joan Franquesa, Miquel Joan Quintana, Antoni Viladamor i l'esmentat Gabriel Olzina. Fou començat el 6 de setembre de 1584 i acabat el 6 d'octubre de 1590, essent avui format per cinc volums en foli².

Les guies i treballs posteriors dedicats a l'Arxiu no han anat més enllà en l'aclariment o l'explicació d'aquest procés a què fou sotmès Gabriel Olzina 'per infidelitat' en l'acompliment del seu treball d'arxiver a l'Arxiu Reial de Barcelona. A la guia del 1986 es fa al·lusió a «un sorollós procés incoat a Gabriel Olzina» i també hi consta que Gabriel Olzina «exercí el càrrec amb negligència durant dotze anys (1572-84), havent estat processat per infidelitat en el servei»³.

Ben segur que el coneixement i l'estudi d'aquest procés podria resultar ben interessant, per aclarir la contesa i, més enllà, conèixer interioritats del funcionament de l'Arxiu Reial de Barcelona en aquella època. No deixa d'estranyar que, tot i haver estat processat 'per infidelitat', Gabriel Olzina intervin-

1. Jaume RIERA I SANS, *Catálogo de memoriales e inventarios. Siglos XIV-XIX. Archivo de la Corona de Aragón*, Madrid: Ministerio de Educación y Cultura, Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas, Subdirección General de los Archivos Estatales, 1999, 97.

2. Eduardo GONZÁLEZ HURTEBISE, *Guía histórico-descriptiva del Archivo de la Corona de Aragón*, Madrid, Tip. de la «Rev. De Arch., Bibl. y Museos», 1920, 28.

3. Federico UDINA MARTORELL, *Guía histórica y descriptiva del Archivo de la Corona de Aragón*, Madrid, Ministerio de Cultura, Dirección General de Bellas Artes y Archivos, Dirección de los Archivos Estatales, 1986, 47 i 131. En moltes de les seves parts, aquesta guia és una mera còpia literal de la d'Eduardo González Hurtebise i de les publicacions de J. Ernest Martínez Ferrando. També hi fa referència Rafael CONDE y Delgado DE MOLINA, *La Brújula. Guía del Archivo Real de Barcelona. Pere Benet (1601)*, Madrid, Ministerio de Educación y Cultura, Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas 1999, 20.

gués en l'elaboració de l'inventari que sembla haver estat motivat pel seu processament. Podríem pensar que potser acabà essent exculpat dels càrrecs.

L'atzar m'ha fet trobar el document que publico íntegre al final d'aquestes notes. Es tracta d'una certificatòria que, a petició de Gabriel Olzina, va fer Ferran Maymó, lloctinent general de la Batllia General de Catalunya. D'entrada, ens aclareix que Gabriel Olzina havia fet una ,renunciació' de l'Arxiu Reial de Barcelona (,Reial Arxiu de Barcelona'). Ara bé, havent-la fet continuà treballant-hi en l'elaboració de l'esmentat inventari de 1584-1590, com ha estat dit. La certificatòria vol donar fe, precisament, del seu treball en l'elaboració d'aquest instrument de descripció. Precisa que Gabriel Olzina tenia la clau de l'Arxiu («ab provisió real té una clau del Real Archiu de Barcelona»), un fet que ben poc s'adiu amb una hipotètica sentència condemnatòria del seu procés ,per infidelitat'. I també concreta poc o molt quina havia estat, des de l'any 1584, la seva tasca de descripció: «ha sercades totes les scriptures y ocupat en las demás cosas que han convingut fer en servey de sa Magestat, y ha posats los registres ab lo orde y consert quals vuy stan, intitulant y anomenant aquells dels reys y anys que són». Ultra això, hi resulta evident que Gabriel Olzina s'hauria volgut alliberar de ser novament acusat de ,negligent' o ,infidel', en el context d'elaboració de l'inventari, perquè s'al·ludeix als «molts y diversos dies que estava dit Olzina sperant als altres qui tenían las claus, juntament ab ell, del dit Archiu, los quals, per ocupació tenien en sos càrrecs y officis, no y acudien. Axí, que no-s perdia ni era culpa del dit Olzina».

Aquesta certificatòria és datada a Barcelona, el dia 4 de juliol de 1589, més d'un any abans de la conclusió de l'inventari. És versemblant de pensar, per tant, que, en veure que l'instrument de descripció era avançat però encara inacabat, hauria volgut avançar-se a deixar clar que no era culpable de l'excessiva durada o del retard a enllestir-lo.

Certificatòria de Gabriel Olzina, del temps ha serveix lo Real Arxiu après la renunciació que féu de aquell.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Arxiu de la Batllia General de Catalunya, 564, *Privilegiorum primus de tempore admodum illustris dompni Joannis Icart, baiuli generalis Cathaloniae*, f. 48r.

Nós, don Ferrando Maymó, lloctinent general en lo offici de la Ballia General de Cathalunya per lo rey nostre Sr.

A tots y sengles oficials de qualsevol grau o condició que sien, salut y dilecció.

Ab tenor de las presents, certificam y fem fe com lo amat de la prefata Real Magestat Gabriel Olzina, qui ab provisió real té una clau del Real Archiu de Barcelona, des de l'any mil sinc-cents vuytanta-y-quatre fins lo dia present ha acistit y acisteix en la confectió de l'inventari ha manat fer sa Magestat dels llibres y scriptures ha dins dit Real Archiu, y ha sercades totes les scriptures y ocupat en las demás cosas

que han convingut fer en servey de sa Magestat, y ha posats los registres ab lo orde y consert quals vuy stan, intitulant y anomenant aquells dels reys y anys que són. Y, noresmenys, molts y diversos dies que estava dit Olzina sperant als altres qui tenían las claus, juntament ab ell, del dit Archiu, los quals, per ocupació tenien en sos càrrecs y officis, no y acudien. Axí, que no-s perdia ni era culpa del dit Olzina.

Y perquè de la veritat en tot temps aparega y puga constar, a instància del dit Olzina fem las presents, firmades de nostra mà y segellades ab lo sagell de nostre offici.

Dades en Barcelona, a quatre del mes de juliol de l'any de la nativitat de nostre Señor Déu M.D.LXXXVIII.

Don Ferrando Maymó